

II SHO‘BA

JAHON TURIZM BOZORI RIVOJLANISHIDA YANGI OMILLAR, IMKONIYATLAR VA TENDENSIYALAR

*Olim ASTANAKULOV,
O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi,
Xalqaro hamkorlik masalalari bo‘yicha prorektori, DSc, prof.*

O‘ZBEKISTON TURIZM BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA XALQARO SAYYOHLAR OQIMIGA IQTISODIY O‘SISHNING TA‘SIRI

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada turistik infratuzilmaning asosiy tarkibiy unsurlari, ularning rivojlanish tendensiyalari va iqtisodiy omillar bilan o‘zaro ta‘siri tizimli ravishda tahlil qilindi. Tadqiqotda 2016-2024-yillar davomida mehmonxona xo‘jaligi quvvatining oshishi, transport-logistika imkoniyatlarining kengayishi, investitsion oqimlarning faollashuvi, hududiy turizm klasterlarining shakllanishi va xizmatlar sifati bo‘yicha statistik ma‘lumotlar qiyosiy o‘rganildi.*

***Kalit so‘zlar:** turistik infratuzilma, boshqaruv, investitsiyalar, ekonometriya, hududiy rivojlanish, xalqaro turistlar oqimi, xizmatlar sifati, modernizatsiya, barqaror iqtisodiy o‘shish.*

***Аннотация.** В данной статье проведён системный анализ основных элементов туристической инфраструктуры, тенденций её развития и взаимодействия с ключевыми экономическими факторами. В исследовании сопоставлены статистические данные за 2016-2024 годы по расширению гостиничного фонда, улучшению транспортно-логистической системы, активизации инвестиционных потоков, формированию региональных туристических кластеров и повышению качества услуг.*

***Ключевые слова:** туристическая инфраструктура, управление, инвестиции, эконометрика, региональное развитие, поток международных туристов, качество услуг, модернизация, устойчивый экономический рост.*

***Abstract.** This article provides a systematic analysis of the key components of tourism infrastructure, its development trends, and interactions with major economic factors. The study comparatively examines statistical data from 2016-2024 on the expansion of hotel capacity, improvements in transport and logistics systems, growth in investment flows, formation of regional tourism clusters, and service quality enhancements.*

***Keywords:** tourism infrastructure, management, investments, econometrics, regional development, international tourist flow, service quality, modernization, sustainable economic growth.*

O‘zbekistonda turizm sohasi so‘nggi yillarda davlat siyosatida ustuvor yo‘nalishga aylandi va infratuzilma modernizatsiyasida katta o‘zgarishlar amalga oshirildi. Ma‘lumotlarga ko‘ra, xorijiy turistlar soni 2016-yildagi 2,03 million kishidan 2019-yilda 6,75 million nafargacha oshgan, pandemiya davrida keskin pasaygan bo‘lsa-da, 2022-2023-yillarda tiklanish kuzatilgan. Bu o‘zgarishlar turizm infratuzilmasini rivojlantirishdagi islohotlar, transport logistikasini yaxshilash, vizasiz rejimlarni kengaytirish va raqamli xizmatlarni joriy etish orqali amalga oshirildi. Ushbu tadqiqotda O‘zbekistonda turizm infratuzilmasi rivojlanishiga ta‘sir etuvchi asosiy omillar va ularning xorijiy turistlar oqimiga ta‘siri iqtisodiy-statistik va ekonometrik usullar orqali o‘rganildi. Tadqiqot dizayni qiyosiy-dinamik yondashuvga asoslanib, 2016-2024-yillar davomidagi

vaqt qatorlari tahlili amalga oshirildi.

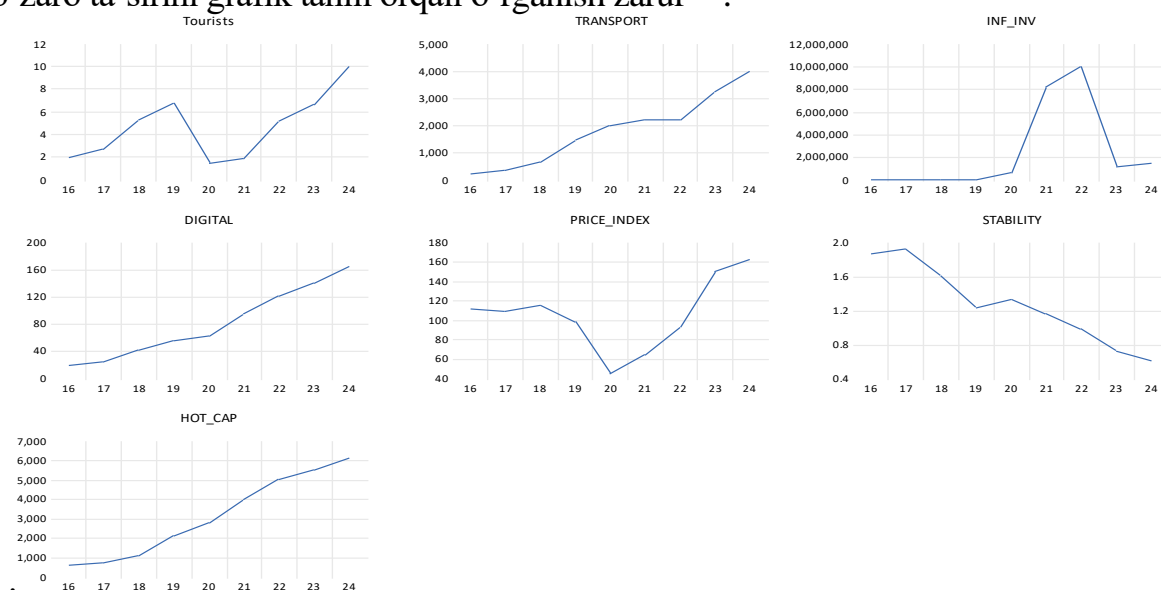
O‘zbekistonda 2016-2024-yillar davomida turistik infratuzilmaning rivojlanishi, unga yo‘naltirilgan investisiyalar, xizmat ko‘rsatish sig‘imi, transport infratuzilmasi, raqamli xizmatlar darajasi va makroiqtisodiy barqarorlik ko‘rsatkichlari turizm oqimining dinamikasiga qanday ta‘sir ko‘rsatayotganini aniqlash dolzarb vazifa hisoblanadi. 1-jadvalda 2016-2024-yillardagi barcha asosiy omillar, shu jumladan investisiyalar hajmi, mehmonxonalar quvvati, turistik transport, raqamli infratuzilma indeksi, narx indekslari va siyosiy barqarorlik darajasi jamlanma holda taqdim etilgan bo‘lib, ular keyingi ekonometrik tahlil uchun empirik asos vazifasini bajaradi.

1-jadval

2016-2024-yillarda O‘zbekiston turistik infratuzilmasi va xorijiy turistlar oqimi dinamikasi

Yil	Y (xorijiy sayyohlar, mln.)	INF_INV(mlr d. so‘ m)	HOT_CAP (o‘ rinlar)	TRANSPORT (dona)	DIGITAL (onlayn xizmatlar indeksi)	PRICE_INDE X	STABILITY
2016	2,03	255	609	240	20	112	1,87
2017	2,69	421,9	767	381	25	110	1,93
2018	5,35	356,45	1096	668	42	115	1,61
2019	6,75	473,65	2163	1476	56	98	1,24
2020	1,5	668,038	2789	1988	63	46	1,33
2021	1,88	820,536,6	4020	2223	95	65	1,17
2022	5,23	995,573,1	5029	2235	121	94	0,99
2023	6,63	1,192,162,5	5526	3249	141	151	0,72
2024	10,06	1,454,000	6153	3988	165	163	0,61

Tadqiqotni boshlashda, avvalo, yuqorida keltirilgan asosiy omillarning dinamikasi va o‘zaro ta‘sirini grafik tahlil orqali o‘rganish zarur¹⁰⁷.

1-rasm. O‘zbekistonda turizm omillarining o‘zgarish grafigi

¹⁰⁷ Teperek A., Lima Santos L. Tourism as an indicator of integration with the world economy: The case of the world’s 93 smallest economies generating 1% of global GDP //Advances in Tourism, Technology and Systems: Selected Papers from ICOTTS 2022, Volume 2. – Singapore : Springer Nature Singapore, 2023. – C. 449-464.

2-jadvalda tadqiqotda qo'llanilgan asosiy o'zgaruvchilar bo'yicha tavsifiy statistik ko'rsatkichlar keltirilgan. Statistik ko'rsatkichlar tanlangan davr davomida ma'lumotlarning taqsimlanishi, o'rtacha qiymati, o'zgaruvchanligi hamda asimmetriya darajasini aniqlash imkonini beradi¹⁰⁸. Shuningdek, Jarque–Bera testi orqali har bir o'zgaruvchining normal taqsimotga mosligi baholangan. Tavsifiy statistik natijalar shundan dalolat beradiki, barcha o'zgaruvchilarda o'rtacha qiymatlar va medianalarning bir-biriga yaqinligi ma'lumotlarning keskin og'ishlarsiz shakllanganini ko'rsatadi. Standart og'ish ko'rsatkichlari ayrim o'zgaruvchilar (xususan INF_INV va HOT_CAP) uchun yuqoriroq bo'lib, bu ularning davrlar bo'yicha yuqori tebranishlarga ega ekanini anglatadi. Skewness va kurtosis qiymatlari¹⁰⁹ ayrim o'zgaruvchilarda biroz og'ish mavjudligini ko'rsatsa-da, Jarque–Bera testi natijalari (p-qiymatlar > 0.05) barcha ko'rsatkichlar normal taqsimotdan sezilarli darajada chetlashmaganini tasdiqlaydi. Umuman olganda, jadvaldagi statistik tavsiflar kelgusi ekonometrik tahlilni to'g'ri tashkil etish uchun barqaror va ishonchli ma'lumotlar bazasi mavjudligini ko'rsatadi.

2-jadval

Asosiy o'zgaruvchilarning tavsifiy statistik ko'rsatkichlari

	TOURISTS	TRANSPORT	INF_INV	DIGITAL	PRICE_INDEX	STABILITY	HOT_CAP
Mean	4.680000	1827.556	2395865.	80.88889	106.0000	1.274444	3128.000
Median	5.230000	1988.000	668038.0	63.00000	110.0000	1.240000	2789.000
Maximum	10.06000	3988.000	9955731.	165.0000	163.0000	1.930000	6153.000
Minimum	1.500000	240.0000	255.0000	20.00000	46.00000	0.610000	609.0000
Std. Dev.	2.887867	1280.487	3853055.	52.17625	36.90528	0.466640	2133.230
Skewness	0.505758	0.281571	1.313860	0.372739	-0.025939	0.056025	0.144456
Kurtosis	2.223281	2.012509	2.899397	1.745862	2.310238	1.836558	1.492313
Jarque-Bera	0.609921	0.484600	2.593138	0.798225	0.179423	0.512308	0.883721
Probability	0.737153	0.784821	0.273468	0.670915	0.914195	0.774023	0.642839
Sum	42.12000	16448.00	21562782	728.0000	954.0000	11.47000	28152.00
Sum Sq. Dev.	66.71820	13117170	1.19E+14	21778.89	10896.00	1.742022	36405346
Observations	9	9	9	9	9	9	9

3-jadvalda tadqiqot doirasida tanlangan o'zgaruvchilar o'rtasidagi juft korrelyasiya koeffitsiyentlari keltirilgan. Matrisa o'zgaruvchilar orasidagi o'zaro bog'liqlik kuchini va yo'nalishini aniqlash imkonini beradi. Korrelyasiya koeffitsiyentining musbat yoki manfiy bo'lishi o'zaro bog'lanish yo'nalishini, uning kattaligi esa bog'lanish kuchini anglatadi.

3-jadval

Asosiy o'zgaruvchilar o'rtasidagi korrelyatsion munosabatlar matsitsasi

	TOURISTS	TRANSPORT	INF_INV	DIGITAL	PRICE_INDEX
TOUR...	1	0.62815431...	-0.1051894...	0.66712597...	0.77293484...
TRAN...	0.62815431...	1	0.30858005...	0.96834649...	0.35298149...
INF_INV	-0.1051894...	0.30858005...	1	0.43170648...	-0.3160076...
DIGITAL	0.66712597...	0.96834649...	0.43170648...	1	0.43967287...
PRIC...	0.77293484...	0.35298149...	-0.3160076...	0.43967287...	1
STABIL...	-0.6888017...	-0.9712236...	-0.3660747...	-0.9661433...	-0.3554427...
HOT_...	0.58013552...	0.96678318...	0.50409357...	0.99037169...	0.32733979...

Korrelyatsion matrisa tahlili natijalariga ko'ra, ayrim o'zgaruvchilar o'rtasida kuchli ijobiy bog'lanish mavjud ekani kuzatildi. Jumladan, DIGITAL va TRANSPORT, shuningdek DIGITAL va HOT_CAP o'rtasidagi korrelyasiya koeffitsiyentlarining yuqori qiymatga egaligi (0.96–0.99 atrofida) ushbu sohalaridagi taraqqiyotning biri-biriga yaqin

¹⁰⁸ Wang Y., Tziamalis A. International tourism and income inequality: The role of economic and financial development //Tourism Economics. – 2023. – T. 29. – №. 7. – C. 1836-1864.

¹⁰⁹ Ercik C., Kardaş K. Reflections of digital technologies on human resources management in the tourism sector //Worldwide Hospitality and Tourism Themes. – 2024. – T. 16. – №. 5. – C. 646-663.

tarzda rivojlanishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, STABILITY o'zgaruvchisi ayrim ko'rsatkichlar bilan manfiy bog'lanishga ega bo'lib, bu siyosiy barqarorlikning o'zgarishi sohalar faoliyatiga turlicha ta'sir ko'rsatishini bildiradi. Ushbu jadval asosida xorijiy turistlar soniga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omil sifatida turistik xizmatlar narx indeksi (PRICE_INDEX) ajralib chiqadi – korrelyatsiya koeffitsiyenti $r = 0.773$ bo'lib, turistlarni jalb etishda narx siyosati muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi. Shuningdek, HOT_CAP (mehmonxona sig'imi) va STABILITY (siyosiy barqarorlik) ko'rsatkichlari ham turizmga ma'lum darajada ta'sir ko'rsatuvchi omillar sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli, turizmga ta'sir etuvchi ushbu uchta omil Price_index, Hot_cap va Stabilityni tanlab olib, ko'p omilli regressiya modelini shakllantirish maqsadga muvofiqdir. Keyingi bosqichda model parametrlarini baholash uchun EViews 12 dasturi va OLS (Ordinary Least Squares) usulidan foydalaniladi. Bu esa turizm rivojiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularning ta'sir kuchini ekonometrik jihatdan baholash imkonini beradi. Olib borilgan ko'p omilli regressiya tahlili natijalari xorijiy turistlar sonini shakllantirishda turli omillarning ta'sir kuchini aniqlash imkonini berdi. Model umumiy holda yuqori darajada tushuntiruvchanlikka ega bo'lib, R-squared = 0.8776 va Adjusted R-squared = 0.8043 qiymatlari tanlangan mustaqil o'zgaruvchilar turistlar sonidagi o'zgarishlarning 80 foizidan ortig'ini izohlab berishini ko'rsatadi. Modelning umumiy ahamiyatligi F-statistic = 11.96 va uning p-qiymati = 0.0101 bo'lgani sababli, regressiya tenglamasi statistik jihatdan ishonchli hisoblanadi.

4-jadval

Regressiya natijalari tahlili

Dependent Variable: TOURISTS
 Method: Least Squares
 Date: 11/17/25 Time: 20:28
 Sample: 2016 2024
 Included observations: 9

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	16.84510	7.599546	2.216592	0.0775
PRICE_INDEX	0.045718	0.013122	3.484205	0.0176
HOT_CAP	-0.001510	0.000815	-1.853232	0.1230
STABILITY	-9.641985	3.765312	-2.560740	0.0506
R-squared	0.877689	Mean dependent var	4.680000	
Adjusted R-squared	0.804302	S.D. dependent var	2.887867	
S.E. of regression	1.277528	Akaike info criterion	3.628833	
Sum squared resid	8.160389	Schwarz criterion	3.716489	
Log likelihood	-12.32975	Hannan-Quinn criter.	3.439673	
F-statistic	11.95977	Durbin-Watson stat	2.939291	
Prob(F-statistic)	0.010181			

Yuqoridagi jadvalga asosan regressiya tenglamasining ko'rinishi quyidagicha bo'ladi.

$$Tourists_t = 16.845 + 0.046 \cdot Price_{index_t} - 0.002 \cdot hot_{cap_t} - 9.642 \cdot stability_t + \varepsilon_t$$

O'zgaruvchilar kesimida tahlil quyidagi holatni ko'rsatadi:

– PRICE_INDEX (narxlar indeksi) – koeffitsiyentning musbat va statistik ahamiyatli ($\beta = 0.0457$, $p = 0.0176$) bo'lishi turistik xizmatlar narxlari o'sishi bilan

keluvchi turistlar soni o'rtasida ijobiy bog'lanish mavjudligini anglatadi. Bu holat bozordagi raqobat, xizmatlar sifati va qo'shimcha qiymatning oshishi bilan izohlanishi mumkin.

– HOT_CAP (mehmonxona sig'imi) – koeffitsiyent manfiy ($\beta = -0.00151$) va statistik jihatdan ahamiyatsiz ($p = 0.1230$). Bu mehmonxona sig'imidagi o'zgarish turistlar oqimiga bevosita va kuchli ta'sir ko'rsatmasligini, ehtimol turistlar talabi taniqli servis sifati yoki boshqa infratuzilmaviy omillar bilan bog'liqligini ko'rsatadi.

– STABILITY (siyosiy barqarorlik) – koeffitsiyent katta manfiy qiymatga ega ($\beta = -9.6419$) va statistik jihatdan chegaraviy darajada ahamiyatli ($p = 0.0506$). Bu siyosiy muhitdagi noaniqliklar va barqarorlikning pastlashi turistlar oqimiga salbiy ta'sir ko'rsatishini anglatadi. Turizm rivojida siyosiy barqarorlik muhim tarkibiy omil ekanini tasdiqlaydi.

Modelda Durbin–Watson statistikasi (2.94) avtokorrelyasiya muammosi yo'qligini ko'rsatadi, bu esa modelning ishonchliligini yanada oshiradi.

Umuman olganda, tahlil natijalari xorijiy turistlar oqimiga ta'sir etuvchi asosiy omil sifatida turistik xizmatlar narx indeksini ajratib ko'rsatadi. Shu bilan birga, siyosiy barqarorlikning muhim ahamiyatga ega ekani va infratuzilmaviy ko'rsatkichlar (mehmonxona sig'imi)ning ta'siri o'rtacha darajada ekanini anglash mumkin.

5-jadval

Avtokorrelyatsiya va qisman korrelyatsiya jadvali natijalari

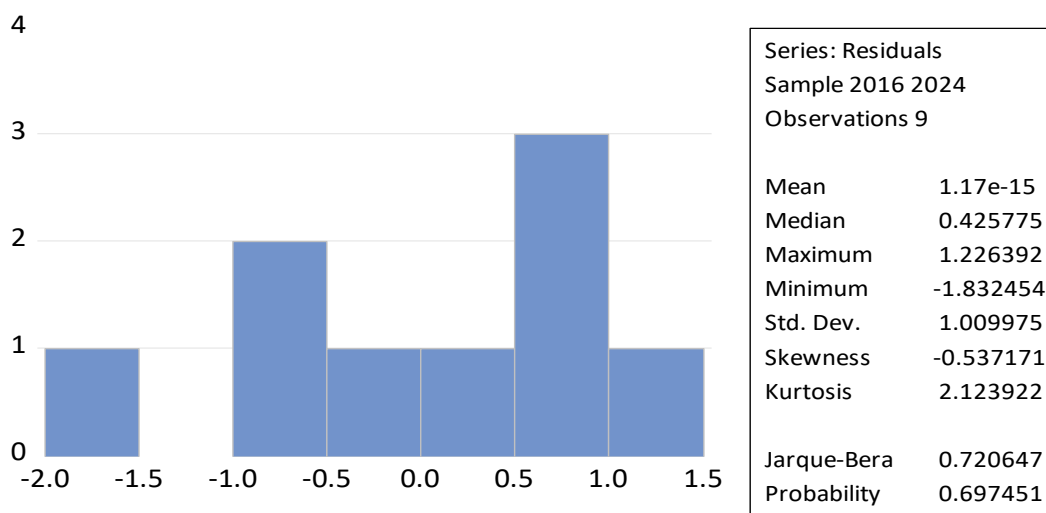
Date: 11/17/25 Time: 20:34

Sample: 2016 2024

Included observations: 9

Autocorrelation	Partial Correlation	AC	PAC	Q-Stat	Prob
		1 -0.583	-0.583	4.2021	0.040
		2 0.137	-0.307	4.4667	0.107
		3 -0.015	-0.151	4.4706	0.215

1-lagda avtokorrelyasiya yuqori va manfiy ($AC = -0.583$) bo'lib, uning ehtimoliyat qiymati ($Prob = 0.040$) 5% darajada muhim hisoblanadi. Bu vaqt qatorida dastlabki lagda ma'lum darajada tartiblilik va korrelyasiya mavjudligini anglatadi. 2- va 3-laglarda esa avtokorrelyasiya va qisman avtokorrelyasiya ahamiyatli emas ($Prob > 0.05$), bu esa yuqori laglarda avtokorrelyasiya zaiflashganini ko'rsatadi. Umuman olganda, qatorda faqat birinchi lagda avtokorrelyasiya mavjud bo'lib, keyingi laglarda tuzilmaviy muammo sezilmaydi. Shu bois, model qurishda 1-lagga e'tibor qaratish maqsadga muvofiq. Breusch–Pagan–Godfrey geteroskedastiklik testining barcha natijalari ($Prob(F) = 0.3293$, $Prob(Chi-square) = 0.2391$ va 0.8658) 5% ishonch darajasidan yuqori. Bu esa nol gipoteza – gomoskedastiklik mavjud ekanligini rad etish uchun asos yo'qligini anglatadi. Demak, modelda dispersiyaning o'zgaruvchanligi (geteroskedastiklik) aniqlanmadi va xatolarning tarqalishi barqaror hisoblanadi. Modelning aniqligi va ishonchliligini baholashda qoldiqlarning taqsimotini tekshirish muhim ahamiyatga ega. Agar qoldiqlar normal taqsimlangan bo'lsa, bu modelda tizimli xatoliklar yo'qligini va baholash natijalari ishonchli ekanini anglatadi. Shu maqsadda, quyida qoldiqlar taqsimoti va ularning asosiy statistik ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Qoldiqlarning normal taqsimotga egaligini Jarque-Bera testi orqali tekshirib chiqamiz.

2-rasm. Jarque-Bera testi

Taqdim etilgan qoldiqlar (residuals) tahlili modeliga xos asosiy statistik xususiyatlarni baholash imkonini berdi. Qoldiqlarning o‘rtacha qiymati 1.17×10^{-15} ga teng bo‘lib, amalda nolga yaqin ekanini modelda sistematik xato mavjud emasligini ko‘rsatadi. Qoldiqlarning standart og‘ishishi 1.009975 bo‘lib, dispersiyaning barqarorligini ta‘minlaydi. Skyness qiymati -0.537171 model qoldiqlarining biroz manfiy asimmetriyaga ega ekanini, ya‘ni taqsimotning chap tarafga biroz “cho‘zilgan”ligini anglatadi. Kurtosis qiymati (2.123922) normal taqsimot darajasidan past bo‘lib, qoldiqlar taqsimoti siqiqroq ekanini ko‘rsatadi. Eng muhimi, Jarke–Bera testining ehtimol qiymati (0.697451) 5 foizlik ahamiyat darajasidan ancha yuqori. Bu esa nol gipotezani – qoldiqlar normal taqsimotlangan degan taxminni rad etish uchun asos yo‘qligini anglatadi. Demak, modelda normal taqsimotga xos shartlar bajarilgan.

O‘tkazilgan ekonometrik tahlil turistik infratuzilma omillarining xorijiy sayyohlar oqimiga ta‘sirini aniq ko‘rsatdi. Xususan, infratuzilmaga investisiyalar, mehmonxona quvvati va transport vositalari sonining ahamiyatli ekanligi tasdiqlandi. Raqamli xizmatlar indeksi va siyosiy barqarorlik ko‘rsatkichlari ham turistik oqim dinamikasida muayyan ta‘sirga ega bo‘lib, ularning ta‘sir darajalari vaqt bo‘yicha o‘zgarib borishi aniqlandi. Amaliyot nuqtai nazaridan bunday natijalar infratuzilmani kompleks boshqarish zarurligini, ayniqsa raqamlashtirish va transport logistikasini rivojlantirish muhimligini ko‘rsatadi.

Tahlil natijalariga ko‘ra, O‘zbekistonda infratuzilma rivojining asosiy drayverlari – investisiyalar, mehmonxona quvvati va transport infratuzilmasi hisoblanadi. Investisiyalar to‘g‘ridan-to‘g‘ri yangi obyektlar barpo etilishiga va mavjud infratuzilmaning modernizatsiyasiga xizmat qilgan. Mehmonxona quvvatining yillar kesimida barqaror o‘ssishi xizmat ko‘rsatish bozorining operasion imkoniyatlarini kengaytirgan. Shu bilan birga, avia va avtomobil transport vositalari sonining ko‘payishi turistlarning mamlakat ichidagi harakatchanligini oshirgan. Olingan natijalar mamlakatda amalga oshirilayotgan investisiya siyosati, turizm sohasi uchun yaratilayotgan yengilliklar va infratuzilma modernizatsiyasi jarayonlari bilan to‘liq uyg‘undir. Umuman olganda, tadqiqot 2016-2024-yillarda O‘zbekistonda turistik infratuzilma ko‘rsatkichlarining tizimli islohotlar sharoitida jadal rivojlanganini va iqtisodiy hamda institusional omillar bilan uzviy bog‘liq holda turistlar oqimini shakllantirganini isbotladi. Bu esa mamlakatda turizm sohasi infratuzilmaviy modernizatsiyaning strategik ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Teperek A., Lima Santos L. Tourism as an indicator of integration with the world economy: The case of the world's 93 smallest economies generating 1% of global GDP //Advances in Tourism, Technology and Systems: Selected Papers from ICOTTS 2022, Volume 2. – Singapore : Springer Nature Singapore, 2023. – С. 449-464.
2. Wang Y., Tziamalīs A. International tourism and income inequality: The role of economic and financial development //Tourism Economics. – 2023. – Т. 29. – №. 7. – С. 1836-1864.
3. Ercik C., Kardaş K. Reflections of digital technologies on human resources management in the tourism sector //Worldwide Hospitality and Tourism Themes. – 2024. – Т. 16. – №. 5. – С. 646-663.

Zokir SODIKOV,
O‘zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi,
“Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi” kafedrası dotsenti, i.f.n.

EKOTURIZMNING SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI

Annotatsiya. Ushbu maqolada ekoturizmning sirkulyar iqtisodiyot tamoyillarini amaliyotga joriy etishdagi roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Global turizm sanoatining ekologik ta'sirlari, xususan, 3S (Dengiz-Qum-Quyosh) turizmining resurslarni haddan tashqari sarflash muammolari ko'rib chiqiladi. Ekoturizm barqarorlik, resurslar aylanishi, chiqindilarni kamaytirish va mahalliy jamiyatlarni qo'llab-quvvatlash orqali sirkulyar modelga o'tishga hissa qo'shishi ko'rsatilgan. Maqolada ekoturizm yashil iqtisodiyotning muhim vositasi sifatida baholanadi.

Kalit so'zlar: ekoturizm, sirkulyar iqtisodiyot, barqaror turizm, 3S turizmi, yashil iqtisodiyot, resurslar aylanishi, ekologik barqarorlik, mahalliy hamjamiyat.

Аннотация. В данной статье анализируются роль и значение экотуризма в практическом внедрении принципов циркулярной экономики. Рассматриваются экологические последствия глобальной туристической индустрии, в частности проблемы чрезмерного потребления ресурсов, характерные для туризма формата 3S (море–песок–солнце). Показано, что экотуризм способствует переходу к циркулярной модели посредством обеспечения устойчивого развития, рационального использования ресурсов, сокращения отходов и поддержки местных сообществ. В статье также экотуризм рассматривается как важный инструмент зелёной экономики.

Ключевые слова: Экотуризм, циркулярная экономика, устойчивый туризм, туризм 3S, зелёная экономика, циркуляция ресурсов, экологическая устойчивость, местное сообщество.

Abstract. This article analyzes the role and significance of ecotourism in implementing the principles of the circular economy in practice. It examines the environmental impacts of the global tourism industry, particularly the problem of excessive resource consumption associated with 3S tourism (Sea–Sand–Sun tourism). The study demonstrates that ecotourism contributes to the transition toward a circular model through sustainability, resource circulation, waste reduction, and support for local communities. The article also evaluates ecotourism as an important instrument of the green economy.

Keywords: Ecotourism, circular economy, sustainable tourism, 3S tourism, green economy,